

Vinterns virus

Magsjuka och luftvägsvirus–hur skyddar vi patienterna och personalen?

Vårdhygien Dalarna

Det finns effektiva sätt att minska spridning av både luftvägsvirus och vinterkräksjuka!

Det underlättar om man känner till hur dessa smittor sprids och hur man bryter smittvägar.

Agera utifrån symtom och vänta inte på diagnos innan åtgärder sätts in.

Åtgärdsplan (hur gör vi när patient eller personal insjuknar) och kända rutiner för all personal

Vården ska organiseras och planeras så att smittspridning och vårdrelaterade infektioner kan förebyggas

Smittvägar för luftvägsvirus

Dropp- och aerosolsmitta

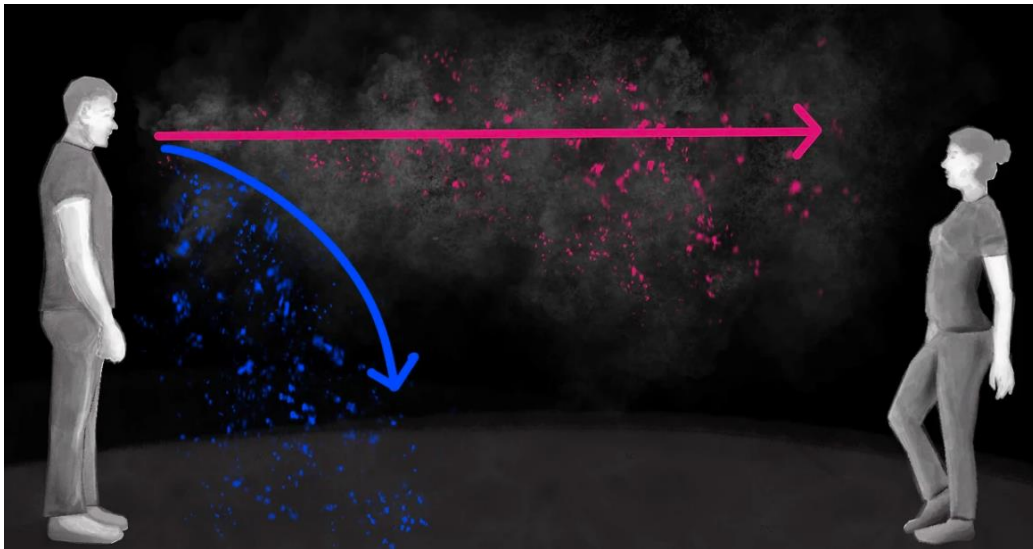

Bild: Henri Salonen/Yle

Direkt och indirekt kontaktsmitta

Vad är Covid-19

- Orsakas av coronaviruset SARS-CoV-2
- Finns idag sju coronavirus som kan smitta och ge upphov till sjukdom hos människor
- Orsakar lindrig sjukdom hos de allra flesta men kan leda till allvarlig sjukdom och död hos vissa personer
- Äldre personer har större risk att drabbas av svår sjukdom. Covid-19 kan även ge långvariga besvär
- Vaccination är det bästa sättet att skydda sig mot allvarlig sjukdom och död i covid-19. Olika rekommendationer för olika åldersgrupper/riskgrupper

Vad är influensa?

- Luftvägsinfektion orsakat av influensavirus
- Ger allvarligare infektion än förkylningsvirus (exempelvis rhinovirus och parainfluensavirus)
- Återkommer varje år
- Har stor förmåga att ofta ändra sig
- Orsakar säsongsbundna epidemier
- Olika typer **A**, **B**, **C**
- Antiviral behandling/profylax finns
- Vaccinering rekommenderas för vårdpersonal samt riskgrupper

Vad är RS-virus (Respiratory syncytialvirus)

- Vanlig orsak till övre luftvägsinfektion
- Sprids mest bland små barn. Vanligaste orsaken till nedre luftvägsinfektion hos barn yngre än ett år. Kan även orsaka svår sjukdom hos äldre och immunedsatta
- Orsakar akut luftvägsinfektion, med symtom från lindrig förkylning till allvarlig lunginflammation eller bronkiolit (trånga luftvägar av infektionen)
- Förekommer i årliga epidemier under vinterhalvåret. Kan komma vid olika tidpunkter på säsongen och vara olika kraftiga från år till år

Patientfall

Kalle bor på Skogsdungens SÄBO. Nu under dagen får Kalle plötsligt hög feber, ont i kroppen och huvudvärk.

1. Vad kan Kalle ha drabbats av?
2. Vad bör man tänka på när det gäller vården av Kalle?

Aktuella åtgärder vid luftvägsvirus

RIKTLINJE

1 (5)

Godkänt
2023-10-30
Gälligt t.o.m
2026-10-30

Versionsnummer
10.0
Diariumnummer

Översikt över rekommenderade smittskyddsåtgärder mot covid-19 och andra luftvägsvirus i vård och omsorg

Denna översikt är en regionalt bearbetad och nedkortad version av Folkhälsomyndighetens vägledning [Åtgärder mot smittspridning av virusorsakade luftvägsinfektioner inom vård och omsorg](#). För mer information hänvisas till vägledningen i sin helhet.

Patient med symptom på luftvägsvirusinfektion

Åtgärd	Gäller	Gäller personal	Gäller patient/besökare
Placering av patient	Patienter och omsorgstagare med misstänkt eller bekräftad virusorsakad luftvägsinfektion bör, så långt det är möjligt, inte vistas med andra patienter eller omsorgstagare förrän de bedöms som smittfria		X
Provtagning av patient/omsorgstagare med symptom inom vård och omsorg	PCR-prov tas när behandlande läkare bedömer att diagnos har betydelse för fortsatt patienthandläggning, exempelvis då det kan vara aktuellt att ge antiviral behandling till patient eller exponerad. Prov kan också tas om diagnos kan ha betydelse för fortsatta vårdhygieniska åtgärder, exempelvis om patienter behöver dela rum. Observera att väntan på provsvar aldrig får fördröja eller förhindra att patienten får den vård eller behandling som hans eller hennes tillstånd kräver		X

Patient med symptom på luftvägsvirusinfektion, forts

Åtgärd	Gäller	Gäller personal	Gäller patient/besökare
Smittsambetsbedömning av patient utan immunsuppression	En patient med luftvägsinfektion betraktas som smittfri när följande kriterier är uppfyllda: A. 5 dagar efter symptomdebut och, B. feberfrihet i minst 24 timmar och, C. klinisk förbättring		X
Smittsambetsbedömning vid immunsuppression, IVA-vård mm	Patienter med bekräftad covid-19 och immunsuppression eller kritisk sjukdom som vårdats på IVA, behöver en individuell bedömning. Som riktmärke bedöms smittsambeten låg vid mer än 1 dygns feberfrihet, stabil klinisk förbättring och minst 14 dagar efter symptomdebut. För barn, särskilt spädbarn och immunsupprimerade med RS-virusinfektion, rekommenderas smittförebyggande åtgärder under hela sjukhusvistelsen på grund av långvarig virusutsöndring. Smittsamhet vid influensa kan beräknas ha upphört om patienten har fått antiviral behandling i minst tre dagar och varit stabilt förbättrad avseende influensasyntom under de senaste 24 timmarna. Om en person inte har några symptom alls men ändå tagit prov bedöms personen som smittsam från provtagningsdatum.		X
Munskydd för patient	Vuxen patient med luftvägssymtom som behöver vistas utanför rummet för t.ex. transport rekommenderas munskydd om det inte finns medicinska hinder		

Översikt över rekommenderade smittskyddsåtgärder mot covid-19 och andra luftvägsvirus i vård och omsorg

RIKTLINJE

2023-10-30

3 (5)

Skyddsutrustning för personal

Åtgärd	Gäller	Gäller personal	Gäller patient/besökare
Skyddsutrustning för personal vid starkt misstänkt/bekräftad covid-19	Andningsskydd FFP2 eller FFP3 och visir/skyddsglasögon på rummet så länge patienten bedöms smittsam. God följsamhet till basala hygien- och klädregler	X	
Skyddsutrustning för personal vid odiagnosticerad luftvägsvirusinfektion eller konstaterad influensa och RS-virusinfektion	Munskydd klass IIR och visir/skyddsglasögon. God följsamhet till basala hygien- och klädregler I vissa situationer med mycket lång exponeringstid (exempelvis personal som sitter vak flera timmar) samt i situationer som medför ökad aerosolbildning från luftvägarna (kraftigt hostande/andfädd patient samt vid manipulation av luftvägarna som vid intubation) rekommenderas andningsskydd framför munskydd	X	

Omhändertagande av patient med luftvägsinfektion

- Så långt det är möjligt- inte vistas med andra patienter eller omsorgstagare förrän de bedöms som smittfria. Enkelrum med eget hygienutrymme. Stängd dörr
- Basala hygienrutiner
- Använd (endast) skyddshandskar vid kontakt med kroppsvätskor eller slemhinnor
- Engångs plastförkläde utan ärm – i de flesta patientnära vårdssituationer
- Långärmat plastförkläde kan behövas i vissa situationer, ex. stor risk för kontamination av kroppsvätskor (rikliga blödningar, kräkningar, diarréer)

Omhändertagande av patient med luftvägsinfektion

Bekräftad/starkt misstänkt covid-19:

Andningsskydd och visir/skyddsglasögon på rummet/ i hemmet så länge patienten bedöms smittsam

Odiagnosticerad luftvägsvirusinfektion eller konstaterad influensa och RS-virusinfektion:

Munskydd klass IIR och visir/skyddsglasögon

Andningsskydd vid mycket lång exponeringstid samt i situationer som medför ökad aerosolbildning

Andningsskydd ska vara av klass FFP2 eller FFP3. Personalen ska vara väl förtrogen med på- och avtagning samt tillpassning av andningsskyddet

Stänkskydd, munskydd och andningsskydd

Aktuella smittskyddsåtgärder

- Personal med nyttillkomna symtom på luftvägsinfektion rekommenderas stanna hemma och kontakta sin chef. Kan återgå efter allmän förbättring och feberfrihet sedan minst ett dygn
- Vid lindriga/ospecifika symtom hos personal- ev. riskbedömning av chef
- Vid utbrott eller utbrottsrisk på en enhet rekommenderas snabbt införande av tillfällig kontinuerlig munskyddsanvändning för personal
- Vid utbrott/utbrottsrisk på en enhet bör personal sträva efter att hålla avstånd till varandra, exempelvis i personalrum och vid möten
- Vuxen patient med luftvägssymtom som behöver vistas utanför rummet för t.ex. transport rekommenderas munskydd om det inte finns medicinska hinder

Smittsamhetsbedömning

- Influenta och covid-19
  - Patient *utan immunsuppression* -5 dagar efter symtomdebut och feberfrihet i minst 24 timmar och klinisk förbättring
  - Patient med immunsuppression alt. IVA-vård – individuell bedömning
- Influenta
  - Patient med antiviral behandling mot influenza i minst 3 dagar och stabilt förbättrad
- RS-virus
  - Ca 5 dagar. Smittrisk föreligger så länge luftvägssymtom och/eller feber kvarstår
  - Barn (särskilt spädbarn och immunsupprimerade) rekommenderas smittförebyggande åtgärder under hela sjukhusvistelsen på grund av långvarig virusutsöndring

Provtagning

- Patient – PCR-prov efter läkarbedömning
- Personal – ingen provtagning. Kan återgå när feberfri ett dygn och allmänt förbättrad
- Exponerad patient (för covid-19) utan symtom- ingen provtagning. Information om uppmärksamhet på symtom i 14 dagar. Bör vårdas på enkelrum och i möjligaste mån hålla avstånd till andra patienter i 7 dagar

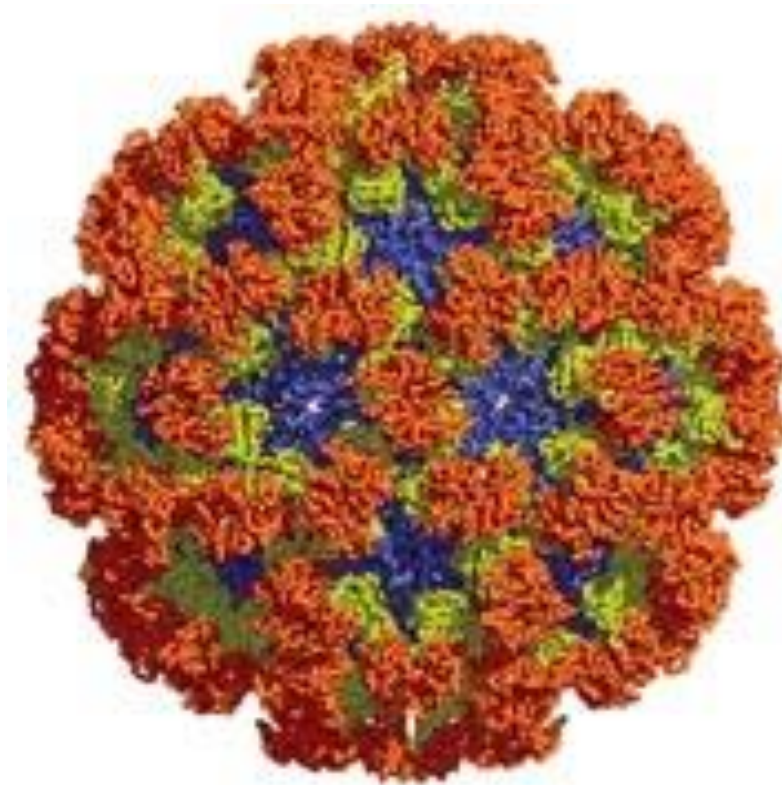
Disk/Tvätt/Avfall/Städning

- Disk Hanteras som vanlig disk
- Tvätt Hanteras som vanlig tvätt
- Avfall Hanteras som vanligt avfall
- Städning Städas som vanligt

Bild: Inga Korsbäck/Sveriges Radio

Calicivirus/vinterkräksjuka

Smittvägar

**Kontaktsmitta
direkt och
indirekt**

Tarmsmitta

Droppsmitta

Bakgrund om calicivirus

- Små virus som kommer tillbaka varje år i ny skepnad.
- Uppträder oftast nov-april, topp jan-mars
- Vistelse inomhus; närkontakt
- Förekommer även sporadiskt sommartid

Symtom vid calicivirus

- Inkubationstid: 12-48 timmar
- Symtom: illamående, kräkningar, diarré, buksmärtor, huvudvärk, yrsel och feber. Debuterar snabbt. Varaktighet 1-2 dygn
- Smittade personer kan vanligen sprida smitta upp till två dygn efter symtomfrihet, ibland längre
- Sjukdomen är självläkande inom några dygn. Eftersom genomgången infektion bara ger ett kortvarigt skydd kan man drabbas flera gånger under kort tid. Återinsjuknanden är ganska vanliga
- Vanligt att flera blir smittade

Patientfall

Greta bor på Skogsdungens SÄBO. Det är fredag klockan 18 och Greta kräks efter middagen i korridoren utanför sitt rum.

Vad gör vi?

Vård vid magsjuka

VÅDRUTIN Sida: 1 (3)

Godkänt: 2022-09-30 Ver.nr: 4.0
Giltigt t.o.m.: 2025-09-30 Dnr:

Virusorsakad gastroenterit

Allmänt

Den vanligaste orsaken till gastroenterit är virusinfektion. Infektion med calicivirus är mycket smittsam, endast ett fåtal viruspartiklar räcker för att orsaka sjukdom. Insjuknade personer utsöndrar stora mängder virus via avföring och kräkning.

Smittspridning sker då smittämnet når munnen (fekal-oral smitta) via direkt- eller indirekt kontakt, ofta via händer, förorenade ytor och föremål, livsmedel och handdukar. Häftig kräkning och diarré kan bilda aerosoler som kan innebära risk för droppsmitta, men smittan är i övrigt inte luftburen. Viruset kan överleva veckor i vårdmiljö.

Inkubationstid är 12-48 timmar. Sjukdomsförloppet är i allmänhet kortvarigt, de flesta drabbade är återställda inom 12-72 timmar.

d gastroenterit Vårdrutin Sida: 2022-4

Checklista-Vinterkräksjuka

- Isolera patienten/patienterna på vådrummet, stäng dörren
- Ta avföringsprov enligt ordination
- Informera verksamhetschef, sjukhussamordnaren, vårdpersonal, berörda serviceavdelningar
- Vid utbrott - skylta avdelningen med information om magsjuka
- Informera Vårdhygien
- Tillämpa basala hygienrutiner med tillägg av handtvätt före handdesinfektion
- Informera patienterna om vikten av god handhygien, hjälp dem som inte klarar sig själva

regiondalarna.se/plus/vard/smittydd/riktlinjer-och-rutiner/

Rutin vid positivt hiv-test i Landstinget Dalarna (pdf, 1 sida) >

Stickskada eller annan händelse med risk för blodsmitta - åtgärder (pdf, 8 sidor) >

Diarré

Virusorsakad gastroenterit (pdf, 3 sidor, 22-09-30) >

Åtgärder vid tarminfektioner - lathund version 1.0 (pdf, 1 sida) >

Giardia - checklista för vårdcentral version 5.0 (pdf, 1 sida)pdf >

Diarré hos vårdpersonal - Provtagning efter utlandsvistelse.pdf >

Hygienrutiner i vården

Disk- och spoldesinfektor - kontroll av (pdf, 3 sidor, 22-09-03) >

Kommunal vård Dalarna hygienriktlinjer (pdf, 65 sidor, 23-04-12) >

Hygienregler Region Dalarna. (pdf, 3 sidor, 230629) >

Kirurgiska ingrepp utanför operationsavdelning (pdf, 1 sida, 22-09-30) >

Legionella vårdhygieniska riktlinjer (pdf, 3 sidor, 22-09-30) >

Operationsavdelning - vårdhygieniska riktlinjer (pdf, 6 sidor, 21-10-18) >

Vårdhandboken (extern webbsida) >

Vårdhygieniska riktlinjer vid användning av portabelt kylaggregat eller bordsfläkt inom vård och omsorg (pdf, 2 sidor, 210708) >

Smittsamma sjukdomar på vårdavdelning (pdf, 15 sidor, 221219) >

Smittskyddsmålsplan paragraf 10 m. 10 +

Smittskyddsblad +

Multiresistenta bakterier +

Riktlinjer och rutiner

Barn i förskolan

Infektionsverket

Kontakta Smittskydd och vårdhygien

Länkar

Tandvård +

Övrig hälso- och sjukvård +

RIKTLINJE 3 (85)

Kommunal vård Dalarna hygienriktlinjer

2023-04-12

Städning, rengöring och desinfektion

Tvätt

Avfall

Slutstädning

Magsjuka 35

Bakgrund

Vård vid magsjuka

Personal

Besökare

Städning, rengöring och desinfektion

Tvätt

Avfall

Slutstädning

Clostridium difficile 38

Bakgrund

Vård vid Clostridium Difficile

Personal

Besökare

Städning, rengöring och desinfektion

Tvätt

Avfall

Slutstädning

Multiresistenta bakterier 40

ESBL 40

Bakgrund

Vård vid ESBL

Personal

Besökare

Städning, rengöring och desinfektion

Tvätt

Avfall

Slutstädning

Rutiner i samband med att en vårdtagare med ESBL byter vårdform

Snabba åtgärder krävs!

- Isolera patient. Stäng rummet, håll dörren stängd.
- Tillämpa skärpta hygien- och städrutiner
- Kohortvård rekommenderas och ska då bedrivas dygnet runt, dvs även nattetid. Alternativt personal vårda så få patienter som möjligt.
- Personal ska inte hantera livsmedel till patienter under sitt arbetspass
- Patient bör ej lämna rummet, symtomfri 48 timmar

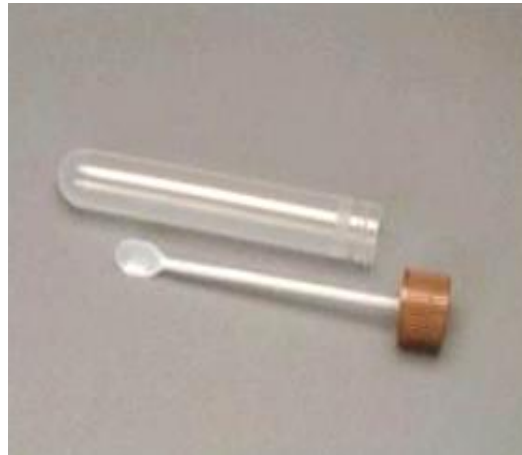

Vad behöver man tänka extra mycket på när det kommer till hygienrutiner och calici?

Provtagning

- Ej rutinmässigt. Tas ofta på några personer initialt vid utbrott för att fastställa orsaken.
- Avföringsprov. PCR.

Vad räknas som utbrott?

- Om två eller flera patienter och/eller personal insjuknar med kräkningar och/eller diarréer i nära anslutning till varandra.

Ju längre man väntar med åtgärder desto svårare blir det att begränsa smittspridningen. Agera redan vid första fallet!

Vid utbrott

- Dagliga möten/rapporter
- Registrera insjuknade patienter och personal med insjuknandedatum, symptom och vårdplats
- Dokumentera vidtagna åtgärder (se riktlinje virusorsakad gastroenterit)
- Kontakta/informera/checka av med Vårdhygien

Mathantering

- Vid utbrott – servera mat till alla patienter på rummet
- Avdela speciell personal till mathantering (ska ej delta i patientvård)
- Inga bufféer varken till personal eller patienter
- Kassera misstänkt kontaminerat livsmedel
- Disk diskas i diskmaskin

Information

- Sätt upp information om "magsjuka"
- Informera övrig personal, t.ex. städ, kök
- Undvik att flytta smittsamma patienter till andra enheter!
- Vid behov av annan vård, informera mottagande enhet
- Uppmana patienterna att tvätta händerna ofta

Personal

- Personal med symtom bör skickas hem. Kan återgå i tjänst:
  - 24-timmars symtomfrihet. Får inte hantera livsmedel (tabletter) första dygnet
  - 48-timmar efter symtomfrihet.
- Vid utbrott bör personal ej gå mellan olika avdelningar

Omhändertagande av spill = punktdesinfektion

- Spill av avföring och kräkning – noggrann upptorkning. Desinfektion med Virkon 1 %. OBS! Inverknings tiden 10 minuter
- Mekanisk bearbetning

Korrekta städrutiner är viktiga för att förebygga och begränsa smittspridning!

- *Noggrann mekanisk rengöring*
- Daglig desinfektion av patientnära kontaktytor med Virkon 1 %. Vid synlig smuts skall ytdesinfektion föregås av rengöring med rengöringsmedel och vatten
- Golv rengörs med rengöringsmedel och vatten. Detta förutsätter att god punktdesinfektion utförts vid spill
- Informera städpersonalen
- Rengör/desinfektera städutrustningen med virkon.

Tvätt

- Tvättsäck på rummet
- Kontaminerad tvätt som skickas till tvätteriet läggs i vattenlöslig innersäck och därefter i gul risktvättsäck

Avfall

- Avfallssäck på rummet. Tillslut väl
- Hanteras som konventionellt avfall

När isoleringen bryts

Slutstädning sker när isoleringen bryts efter 48 timmars stabil symtomfrihet eller när patienten flyttas från rummet.

- **Slutstädning:**

- Noggrann mekanisk rengöring av rummet med allrengöringsmedel och vatten
- Desinfektion av ytor i patientens närhet med Virkon 1%, t.ex säng, madrass, söngbord, dörrhandtag mm.
- Moppgarn/flergångstrasor tvättas i 90 grader, rengör städutrustningen med virkon.

- **Patienten ska duscha, få rena kläder. Renbäddad säng.**

Fyll gärna i utvärdering och kom med tips på ämnen för kommande utbildningstillfällen

Uppföljning av utbildning

Vänligen besvara denna enkät efter genomförd utbildning.

Enkät efter utbildning

Hygienutbildningar

Information om de hygienutbildningar vi erbjuder för kommuner och regionanställda.

Vi vill tacka för att ni deltagit i våra hygienutbildningar och återkommer här med nya utbildningstillfällen till hösten. Så sätt gärna sidan som en favorit!

Hygienutbildningar riktade till kommunerna

Utbildningarna genomförs via TEAMS.

Anslag att skriva ut så att fler har möjlighet att delta:

[Inbjudan kommun höst 2023.pdf](#)

Chefer

2023-11-21 13.30–15.00

Ämne: Vinterns virus. [Tryck här för att ansluta.](#)

Vårdpersonal

2023-11-28 13.30–15.00

Ämne: Vinterns virus. [Tryck här för att ansluta.](#)

Hygienutbildningar riktade till Regionen

Utbildningarna genomförs via TEAMS.

Anslag att skriva ut och sätta upp så att fler har möjlighet att delta:

[Inbjudan Region hösten 2023.pdf](#)

Chefer och vårdpersonal

2023-11-23 13.30–15.00

Ämne: Vinterns virus. [Tryck här för att ansluta.](#)

Åhörarkopior av utbildningsmaterial

Chefer kommunen: [Smittförebyggande åtgärder](#)

Vårdpersonal kommunen: [Multiresistenta bakterier](#)

Chefer och vårdpersonal Regionen: [Multiresistenta mikroorganismer](#)

Uppföljning av utbildning

Vänligen besvara denna enkät efter genomförd utbildning.

Enkät efter utbildning

Vård	
Bild- och funktionsmedicin	+
Centrum för vårdutbildning (CVU)	+
God och nära vård	+
Hälsa och välfärd	+
Hälsöfrämjande och jämlik hälsa	+
Kunskapsstyrning	+
Laboratoriemedicin	+
Läkemedel	+
Sjukhusbibliotek i Dalarna	+
Smittskydd och vårdhygien	–
Ukraina	
Statistik Smittskydd	
Covid-19	
Vårdhygien	–
Vårdrelaterade infektioner (VRI)	
Punktprevalensmätningar	
Utbildningsmaterial	
Vårdhygienisk egenkontrollnord	
Hygienutbildningar	
Verkställighetsbeslut	
Vaccination	+
Sexuellt överförda infektioner (STI)	+
STRAMA	+
Smittskyddsanmälan och paragrafanmälan	+
Smittskyddsblad	
Multiresistenta bakterier	+
Riktlinjer och rutiner	
Barn i förskolan	
Infektionsverktyget	
Kontakta Smittskydd och vårdhygien	
Länkar	

Planera in vårens utbildningar

Chefer:

6/2 Vårdrelaterade infektioner finns överallt inom vård och omsorg –hur gör vi för att förebygga dem?

19/3 Skabb och Vägglöss

Hygienombud samt vård- och omsorgspersonal:

8/2 Vårdrelaterade infektioner finns överallt inom vård och omsorg –hur gör vi för att förebygga dem?

21/3 Skabb och Vägglöss